

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
The Development of An Active Learning Model in Literature for Enhance
Analytical Skills and Social-Emotional Learning Skills of High School Students
at The Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University.

นันทบูรณ์ พรหมมา

Nandabhaga Promma

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

The Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University

Author email : noojane005@gmail.com

วันที่รับ : 4 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไข : 28 มกราคม 2567

วันที่ตอบรับ : 22 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนาโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีที่มีลักษณะเป็นแบบแผน เชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คู่มือการใช้รูปแบบฯ แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดี และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีชื่อว่า “ACTIVE Model” มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คือขั้นตอนตามรูปแบบ

ACTIVE Model ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ปลุกความอยากรู้ (A: Awaken curiosity) ขั้นที่ 2 ค้นหาสถานการณ์ (C: Check out) ขั้นที่ 3 ประสานความคิด (T: Team up) ขั้นที่ 4 ถูกลดรวมแบ่งปัน (I: Interpretation) ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ (V: Verifying) ขั้นที่ 6 กลับไปประเมินผล (E: Examination) มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบพบว่า 2.1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 14.28, SD = 3.53$)

คำสำคัญ : วรรณคดี / การเรียนรู้เชิงรุก / ทักษะการคิดวิเคราะห์ / ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ / การสอนวรรณคดี

Abstract

This research aimed to: (1) develop a literature curriculum management model grounded in the principles of active learning for high school students, and (2) examine the effectiveness of the developed model in enhancing analytical thinking as well as social and emotional learning (SEL) skills. A mixed-methods research and development design with an embedded approach was employed. The target group consisted of 57 grade 11 students at the Demonstration School of Muban Chombueng Rajabhat University during the first semester of the 2023 academic year. Research instruments included the literature curriculum management model, lesson plans, an analytical thinking skills test, and an assessment form for SEL skills. Data analysis was carried out using mean, standard deviation, dependent t-test, and content analysis.

The findings revealed that: (1) the pedagogical approach based on active learning principles was named the “ACTIVE Model,” consisting of five main components: (a) principles, (b) objectives, (c) learning management activities, and (d) assessment and evaluation. The ACTIVE Model integrates six instructional steps: Step 1 – Awaken curiosity, Step 2 – Check out, Step 3 – Team up, Step 4 – Interpretation, Step 5 – Verifying, and Step 6 – Examination. The model

was evaluated as being of high quality and suitable for practical application. (2) The effectiveness of the model showed that: (2.1) students' analytical thinking skills significantly improved after the intervention at the .05 level, and (2.2) students' SEL skills were reported at a high level ($M = 14.28$, $SD = 3.53$).

Keywords: Literature / Active Learning / Analytical thinking skills / Social and emotional Learning Skills / Teaching literature

บทนำ

วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ เป็นแหล่งความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการของผู้คน การศึกษาวรรณคดีไทยจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการสอดคล้องกับตนยา วงศ์ณะชัย (2542) รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549) และ ชัดสุณี สินธุสิงห์ (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดีไปในทิศทางเดียวกันว่า วรรณคดีมีคุณค่าต่อผู้อ่าน และผู้ศึกษา 3 ประการ คือ 1) คุณค่าทางอารมณ์ 2) คุณค่าทางปัญญา และ 3) คุณค่าทางด้านภาษา จากความสำคัญของวรรณคดีที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้การเรียนการสอนวรรณคดีมีบทบาทสำคัญที่จะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จึงกำหนดให้วรรณคดีและวรรณกรรมบรรจุอยู่ในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรมมาตรฐาน ท 5.1 เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวรรณคดีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านสติปัญญา การใช้ภาษา การคิด สังคม อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม

แม้ว่าวรรณคดีจะมีคุณค่าในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แต่เนื่องจากวรรณคดีเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก มีคำศัพท์และเนื้อหาที่ยากเกินไปจึงอาจทำให้การจัดการเรียนรู้อาวรรณคดีไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากการสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 พบว่าการเรียนวรรณคดีที่ผ่านมา ครูมักจะเน้นการบรรยาย และให้ถอดคำประพันธ์เป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นเหตุให้การเรียนวรรณคดีเป็นเรื่องที่ยาก และน่าเบื่อ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของกัญญรัตน์ เวชชาศาสตร์ (2557, อ้างถึงใน ชลธิชา หอมฟุ้ง, 2557) สรุปได้ว่าเด็กในปัจจุบันมีลักษณะที่กล้าแสดงออก ดังนั้นการสอนที่ให้นักเรียนเรียนเฉย ๆ และ

เพียงฟังเท่านั้นอาจทำให้เด็กเบื่อและขาดความสนใจในการเรียนครูจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจและช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาของวรรณคดีมากขึ้นและจากบทสัมภาษณ์ของเกวลิน หุทิพย์, อ้างถึงในนันทัญญภัค พรหมมา, 2563) ยังได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนวรรณคดีไทยสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีให้สนุกและน่าสนใจผ่านกิจกรรมหรือสื่อที่ทันสมัย เหมาะสมกับช่วงวัยจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนวรรณคดีให้กับนักเรียนได้

ปัจจุบันโลกแห่งการศึกษาได้ก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการเรียนรู้จึงต้องปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 โดยครูควรออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวทางในการคิด หรือแก้ปัญหาจากโจทย์ที่พบ ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ที่ดีขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2560) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกมีแนวคิดสำคัญมาจาก John Dewey ซึ่งมีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) มีอิสระในการคิดริเริ่ม ได้ลงมือทำ และได้เป็นองค์ความรู้เกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนการสอน เป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child centered) การเรียนเป็นเรื่องการกระทำ (Doing) มากกว่าการเรียนรู้ (Knowing) จึงให้ผู้เรียนลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ สามารถแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม ปัจจุบัน ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ ประกอบด้วยคุณสมบัติ 5 ประการ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตัวเอง การรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ ความเข้าใจหรือตระหนักรู้ด้านสังคม การมีทักษะด้านความสัมพันธ์ และการรับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจได้ ซึ่งการที่นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในตัวเอง เข้าใจในเหตุผลและความแตกต่างของผู้อื่น ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเมื่อนักเรียนมีคุณสมบัติดังกล่าวจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการเรียนได้สอดคล้องผลการวิจัยของ Durlak et al. (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์จากโรงเรียนที่เข้าร่วมทั้งหมด 213 โรงเรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 270,034 คน พบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์เป็นรายบุคคล ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ถึง

ร้อยละ 11 เมื่อเทียบกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วม นักเรียนที่เข้าร่วมในหลักสูตรการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ มีพฤติกรรมในห้องเรียนดีขึ้น ความสามารถในการจัดการความเครียด ภาวะซึมเศร้า และทัศนคติดีขึ้น รวมทั้งการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้น

ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 133 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 57 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ชั้นเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) ด้วยการศึกษาวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) เสริมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) (Cresswell and Plano Clark, 2011) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวรรณคดี

3. เพื่อสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนวรรณคดีและ 3) ประเด็นการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดี

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) สังเคราะห์แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ 1.1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 1.2) หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 1.3) รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก 1.4) ทักษะการคิดวิเคราะห์และ 1.5) ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสาร

- 2) สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนวรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 133 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนวรรณคดี

3) สัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดี จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D1) ออกแบบและพัฒนา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ
2. เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) (ร่าง) รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ 2) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ 3) แผนการจัดการเรียนรู้และ 4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผล ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1) พัฒนาร่างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาดังนี้
1.1) นำข้อมูลจาก ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) มาจัดทำร่างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ
1.2) พัฒนาร่างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ (ACTIVE MODEL) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่
1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คือขั้นตอนตามรูปแบบ ACTIVE Model ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ปลุกความอยากรู้ (A: Awaken curiosity) ขั้นที่ 2 ค้นดูสถานการณ์ (C: Check out) ขั้นที่ 3 ประสานความคิด (T: Team up) ขั้นที่ 4 ถูกละดับแบ่งปัน (I: Interpretation) ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ (V: Verifying) ขั้นที่ 6 กลับไปประเมินผล (E: Examination)

2) การพัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ และแผนการจัดการเรียนรู้

3) การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและ

อารมณ์และมีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R2) การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อนำรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ไปทดลองใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ 2) เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ประกอบด้วย 2.1) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ 2.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 2.3) เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการก่อนการทดลองใช้รูปแบบ 2) การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ และ 3) การประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ และ 2) ประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์หลังการใช้รูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และ 2) แบบประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1) รวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีการประเมินประสิทธิภาพ ได้แก่ 1.1) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ โดยใช้ t-test แบบ dependent 1.2) ศึกษาทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน หลังใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ โดยวิเคราะห์จากระดับคะแนนเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

2) ตรวจสอบ ปรับปรุง/แก้ไข รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯโดยนำผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ มาพิจารณาความเหมาะสมตามองค์ประกอบต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านกระบวนการของรูปแบบจากการนำไปจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัย จัดทำเป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกฯ ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยนำเสนอผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบฯ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีชื่อว่า “ACTIVE Model” มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คือ ขั้นตอนตามรูปแบบ ACTIVE Model ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ปลุกความอยากรู้ (A: Awaken curiosity) ขั้นที่ 2 ค้นดูสถานการณ์ (C: Check out) ขั้นที่ 3 ประสานความคิด (T: Team up) ขั้นที่ 4 ถูกลิตร่วมแบ่งปัน (I: Interpretation) ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ (V: Verifying) ขั้นที่ 6 กลับไปประเมินผล (E: Examination) มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

ตอนที่ 2 ผลการหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.1 ผลการหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังใช้รูปแบบฯ

ผลการเปรียบเทียบ ทักษะการคิด วิเคราะห์	จำนวน นักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนน เฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่า t	ค่า p
ก่อนใช้รูปแบบฯ	47	20	5.67	1.33		
หลังใช้รูปแบบฯ	47	20	14.28	3.53	-15.28	.000

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีของกลุ่มเป้าหมายก่อนการทดลองอยู่ในระดับควรปรับปรุงมี ($M = 5.67$, $SD = 1.33$) และคะแนนเฉลี่ยความคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองอยู่ในระดับ ($M = 14.28$, $SD = 3.53$) แสดงว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มของเป้าหมายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยในข้อที่ 1

2.2 ผลการหาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

รายการประเมิน	M	SD	แปลความ	ลำดับที่
1.การตระหนักรู้ตัวเอง (Self-awareness)				
1.1 การเข้าใจอารมณ์ ความคิดของตนเอง	4.82	0.30	มากที่สุด	2
1.2 บอกได้ว่าความคิดและอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองเป็นอย่างไรและส่งผลอย่างไร	4.77	0.37	มากที่สุด	3
1.3 ควบคุมอารมณ์ตัวเองได้	4.57	0.59	มากที่สุด	5
1.4 มีความมั่นใจ	4.71	0.43	มากที่สุด	4
1.5 มองโลกในแง่ดี	4.83	0.29	มากที่สุด	1
รวมด้านที่ 1	4.74	0.40	มากที่สุด	(1)
2. การจัดการตัวเอง (Self-management)				
2.1 การจัดการความรู้สึกรู้สึกความคิดและพฤติกรรมของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน	4.58	0.53	มากที่สุด	2
2.2 การชะลอความพึงพอใจ	4.38	0.78	มาก	5
2.3 การจัดการความเครียด	4.67	0.81	มากที่สุด	1
2.4 การมีวินัย	4.25	0.79	มาก	6
2.5 การมีความรับผิดชอบ	4.46	0.58	มาก	4
2.6 การตั้งเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม	4.50	0.55	มากที่สุด	3
รวมด้านที่ 2	4.47	0.67	มาก	(5)
3. การตระหนักรู้สังคม (Social awareness)				
3.1 เข้าใจมุมมองและเอาใจใส่ผู้อื่นจากภูมิหลังวัฒนธรรมและบริบทที่หลากหลาย	4.75	0.63	มากที่สุด	1
3.2 การรับรู้และเห็นถึงความต้องการและโอกาสของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ	4.66	0.54	มากที่สุด	2
3.3 แสดงให้เห็นถึงความเคารพและความเข้าใจต่อความแตกต่างรวมถึงบรรทัดฐานที่ไม่ยุติธรรม	4.56	0.78	มากที่สุด	3
3.4 ตอบสนองต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม	4.43	0.82	มาก	4
รวมด้านที่ 3	4.60	0.69	มาก	(4)
4. ทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills)				
4.1 การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและกลุ่มคน	4.82	0.65	มากที่สุด	2
4.2 การสื่อสารอย่างชัดเจน	4.73	0.42	มากที่สุด	3
4.3 การรับฟังอย่างกระตือรือร้น	4.32	0.67	มาก	6
4.4 การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น	4.87	0.91	มากที่สุด	1
4.5 การเจรจาต่อรองเพื่อจัดการความขัดแย้งร้องขอและให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น	4.33	0.62	มาก	5
4.6 เชื่อมต่อและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพและประนีประนอม	4.70	0.66	มาก	4
รวมด้านที่ 4	4.63	0.66	มากที่สุด	(3)
5. การรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Responsible decision-making)				
5.1 การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างตั้งใจ	4.89	0.68	มากที่สุด	1
5.2 พิจารณาตามมาตรฐานทางจริยธรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความเหมาะสมทางสังคม	4.32	0.82	มาก	4
5.3 เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.79	0.32	มากที่สุด	3
5.4 ยอมรับและรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้	4.88	0.56	มากที่สุด	2
รวมด้านที่ 5	4.72	0.60	มากที่สุด	(2)
รวมทั้งหมด 5 ด้าน	4.63	0.60	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.63, SD = 0.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ 1 ด้านที่ 4 และด้านที่ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่ 2 และด้านที่ 3 อยู่ในระดับมาก ดังนี้

1. ด้านการตระหนักรู้ตัวเอง (Self-awareness) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.74, SD = 0.40$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับ ดังนี้ 1) มองโลกในแง่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83, SD = 0.29$) 2) การเข้าใจอารมณ์ ความคิดของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.82, SD = 0.30$) และ 3) บอกได้ว่าความคิดและอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองเป็นอย่างไรและส่งผลต่อพฤติกรรมของตนเองอย่างไร อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.77, SD = 0.37$)

2. ด้านการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Responsible decision-making) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.72, SD = 0.60$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับดังนี้ 1) การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างตั้งใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.89, SD = 0.68$) 2) ยอมรับและรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.88, SD = 0.56$) และ 3) เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.79, SD = 0.32$)

3. ด้านทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.63, SD = 0.66$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับดังนี้ 1) การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.87, SD = 0.91$) 2) การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล และกลุ่มคน อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.82, SD = 0.65$) และ 3) การสื่อสารอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.73, SD = 0.42$)

4. การตระหนักรู้สังคม (Social awareness) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.60, SD = 0.69$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับดังนี้ 1) เข้าใจมุมมองและเอาใจใส่ผู้อื่นจากภูมิหลังวัฒนธรรมและบริบทที่หลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.75, SD = 0.63$) 2) การรับรู้และเห็นถึงความต้องการและโอกาสของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.66, SD = 0.54$) และ 3) แสดงให้เห็นถึงความเคารพและความเข้าใจต่อความแตกต่าง รวมถึงบรรทัดฐานที่ไม่ยุติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.56, SD = 0.78$)

5. การจัดการตัวเอง (Self-management) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.47, SD = 0.67$) โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 ลำดับดังนี้ 1) การจัดการความเครียด อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.67, SD = 0.81$) 2) การจัดการความรู้สึกรู้สึกความคิด และพฤติกรรมของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่แตกต่างกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.58, SD = 0.53$) และ 3) การตั้งเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.50, SD = 0.55$)

ผลการสะท้อนคิด

ผลการเขียนสะท้อนคิดสรุปภาพรวมได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. นักเรียนชอบที่ได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน
2. นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาของวรรณคดีมากขึ้น รู้สึกว่าวรรณคดีเป็นเรื่องที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ใช่เรื่องที่ล้าสมัย หรือเป็นเรื่องที่จำต้องไม่ได้ทำให้เข้าใจแนวความคิดที่แตกต่างของผู้คนในอดีต ที่ส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน
3. นักเรียนได้ศึกษาเหตุผล การกระทำ และที่มาของพฤติกรรมของตัวละคร ทำให้เข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ และสามารถเชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่พบในชีวิตปัจจุบันได้อย่างเข้าใจ

สรุปผลการวิจัย

- 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบฯ พบว่า 2.1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 14.28, SD = 3.53$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ชื่อว่า “ACTIVE Model” มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คือขั้นตอนตามรูปแบบ ACTIVE Model ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ปลุกความอยากรู้ (A: Awaken curiosity) ขั้นที่ 2 ค้นดูสถานการณ์ (C: Check out) ขั้นที่ 3 ประสานความคิด (T: Team up) ขั้นที่ 4 ถูกละเอียดแบ่งปัน (I: Interpretation) ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ (V: Verifying) ขั้นที่ 6 กลับไปประเมินผล (E: Examination) นั้นได้พัฒนาและดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบ การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ได้ฝึกการเข้าใจสังคม และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถบริหารจัดการ

อารมณ์ สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ การนำตัวบทวรรณคดีไทยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ ฝึกแก้ปัญหา โดยใช้ประเด็นปัญหาจากตัวบทวรรณคดีไทยที่สอดคล้องกับปัญหาที่ปรากฏจริงในสังคมไทย ซึ่งเป็นสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่นักเรียนสามารถสัมผัสได้ การจัดการเรียนรู้แบบนี้จึงตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎี แคมมณี (2560) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานของทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 6 ขั้นตอนนั้นยังมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด การทำงานร่วมกัน เพื่อฝึกคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหานั้น ซึ่งทักษะดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมที่พึงปรารถนา ครูผู้สอนจึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสาเหตุที่นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมการอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมการฝึกแก้ปัญหา กิจกรรมการสืบค้นข้อมูล เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ เช่น การคิดวิเคราะห์ข้อมูล การคิดวิเคราะห์เหตุผล การคิดวิเคราะห์ปัญหา เป็นต้น สอดคล้องกับสง่า วงศ์ไชย (2560) ได้เสนอแนะว่า ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอน ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งการอภิปรายกลุ่มย่อยและการแสดงความคิดเห็นก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้

3. นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นเกิดจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังดำเนินการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และจากแบบประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตลอดจนมีการหาคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นและปรับปรุงแก้ไขจนได้คุณภาพจึงนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ เช่น การตระหนักรู้ตัวเอง การจัดการตัวเอง การตระหนักรู้สังคม ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการรับมือต่อการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Durlak et al. (2011) พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมในหลักสูตรการเรียนรู้

ทางสังคมและอารมณ์ มีพฤติกรรมในห้องเรียนดีขึ้น ความสามารถในการจัดการความเครียด ภาวะซึมเศร้า และทัศนคติดีขึ้น รวมทั้งการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้นดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ๑ ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูต้องมีพื้นฐานความรู้วรรณคดีเรื่องนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง และจะต้องสอนความรู้พื้นฐานของวรรณคดีไทยแต่ละเรื่อง เกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมให้นักเรียนได้ทราบก่อนจึงจะสามารถสอนอย่างละเอียดในเรื่องที่คัดมาให้นักเรียนได้เรียน การมีพื้นฐานความรู้วรรณคดีจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องในภาพรวมและจะส่งผลให้สามารถเชื่อมโยงมายังในตอน ที่เลือกมาให้เรียนจนเกิดความรู้ความเข้าใจต่อเนื่องกัน
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนานี้ครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาหรือเรื่องวรรณคดีให้เหมาะสมกับระดับชั้น และความสนใจของผู้เรียนได้
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนานี้ครูผู้สอนสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้ ทั้งการสอนในห้องเรียนและการสอนออนไลน์ โดยต้องปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบท เช่น การสอนออนไลน์โดยนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ปรับในกิจกรรมการเรียนรู้
4. ครูผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้มอบความรู้ เป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยครูควรเตรียมประเด็นในการกระตุ้นความสนใจนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ โดยประเด็นเหล่านี้อาจเป็นคำถาม สถานการณ์ หรือ ปัญหาที่น่าสนใจ และครูคอยช่วยให้คำแนะนำวิธีการค้นคว้าหาความรู้ หรือสื่อในการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยที่ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ (ACTIVE Model) ที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาไทยของนักเรียนที่มีผลการเรียน ต่างกันว่า ส่งผลต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีหรือไม่ อย่างไร
3. ควรมีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรตามที่เกิดจากการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทาง สังคมและอารมณ์ในนักเรียนในระดับต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2011). *Design and conducting mixed methods research*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82, 405-432.
- ชัตสุณี สีนุสสิงห์. (2550). *วรรณคดีทศนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา หอมฟุ้ง. (2557). *การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้ร้อยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- दनया วงศ์ธนะชัย. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. พิษณุโลก: โปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ทิศนา แหมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทญ์ณภัค พรหมมา. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด*. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเหลือ เทพสุพรรณ, หม่อมหลวง. (2556). *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2560). *ทักษะ 7C ของครู 4.0*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2549). *ความรู้ทั่วไปทางภาษาและวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สง่า วงศ์ไชย. (2560). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการแนวการสอนที่เน้นภาษาวรรณกรรม และประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและเขียนสรุปความของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.